

найзахіднішу пам'ятку цього етапу, а кераміку синхронізувати з групами Касперівці, Гордінешти та Городськ. Водночас останні дослідження, проведені в 2016 році під керівництвом О. Дяченка, М. Рибіцької та Н. Білас, значно доповнюють джерельну базу та конкретизують поставлені перед нами завдання.

Матеріали з пам'ятки Винники-Жупан представлені фрагментами керамічного посуду – горщиками, корчагами, двома групами амфор, покритками та трьома групами мисок (профільовані, конічні, напівсферичні). Ряд стилістичних елементів на посуді (значно менше – морфологія і технологія) дозволяють виокремити мотиви що характерні баденській культурі, культурі коцофені чи також троянівській групі трипільської культури.

Трансформація пізньої трипільської культури стає одними з яскравих процесів наприкінці енеоліту – ранньої епохи бронзи на території Подільської та Волинської височин чи в долині р. Дністер. Кожна пам'ятка на цьому етапі представляє унікальний феномен та показує складні зміни, зокрема виражені в керамічному виробництві. Пам'ятка Винники-Жупан є лише одним з таких прикладів, зокрема як наслідок можливої міграції пізньотрипільських племен з Дністра на північно-західну частину Подільської височини.

Halina Taras (Lublin, Polska).

Najnowsze odkrycia broni wschodniej proveniencji z południowo-wschodniej Polski.

Віктор Клочко (Київ, Україна).

Сокири Козарац-Стубло культури шнурової кераміки України.

1. Бронзові сокири типу Козарац-Стубло, знайдені в Україні, свого часу були віднесені мною до Карпато-Волинського центру металургії «вербового листа» культури шнурової кераміки (Klochko V., Klochko L., 2013). Істотне збільшення бази даних по сокирам цього типу, яке відбулось за останні

роки, дозволяє виділити їх в окремий розділ широкої наукової теми «Мідно-бронзові сокири доби ранньої бронзи України».

2. Серед нових знахідок виділяють сокири цього типу, виготовлені в техніці воскової моделі, означені як варіант «Ванчиківці». Вірогідними прототипами таких сокир можливо були сокири-мотики типу «Ясладань-Тиргу Окна» культури Кукутень-Трипілля та інші трипільські вироби. Знахідки сокир варіанту «Ванчиківці» концентруються у Чернівецькій обл., регіоні з давніми традиціями трипільської металургії.

3. Знахідки класичних сокир типу Козарац-Стубло (відлитих у двоскладових ливарних формах) охоплюють майже всю територію Правобережної України та через Лісостеп сягають до Сходу України, де вони знайдені у комплексах з сокирами колонтаївського типу катакомбної культури.

4. Сокири типу Лелішень-Мушкатівка культури Шнекенберг – Глина.

5. Робочі варіанти сокир типу Козарац-Стубло.

6. Хронологія та територія розповсюдження сокир типу Козарац-Стубло та їх синхронізація з сокирами типу Колонтаїв-Корбаска.

7. Подальша еволюція сокир типу Козарац-Стубло.

Тетяна Гошко (Київ, Україна).

Казанярі Великого Степу (обмін технологіями).

Величезні терени поширення культур валикової кераміки, що пролягли за доби пізньої бронзи від Східного Казахстану на сході до Балкано-Карпатського регіону на заході, в 80-і рр. XX ст. Є. М. Черних умовно поділив на чотири зони. Дві основні – Східна, від Алтаю до Середнього Дону, та Західна, на північному сході Балкан, пониззі Дунаю, Східних Карпатах, Прикарпатті аж до Дністра. Дві контактні зони – одна з яких простяглася від Дністра до Сіверського Дінця й низин Дону, а друга локалізована на півдні Середньої Азії. Всі процеси, що стосувалися рівня їх взаємозв'язку, найбільш чітко відображають металеві вироби (Черных, 1984).